

Sovjetske bojne ladje zbirajo v Finskem zalivu

Hitler povabil reprezentante Rusije in Italije na konferenco, da demonstrira enotnost totalitarnih držav v ofenzivi proti Veliki Britaniji in Franciji. Nacijski tisk silno napada angleškega premierja Chamberlaina, ker je odklonil Hitlerjevo mirovno ponudbo. Litvinska vlada zahteva koncesije v nemeljski luki

TALLINN, ESTONIJA, 15. — Dvanajst ruskih bojnih ladij, med katerimi je dreadnatski, je nocjo prispele v tujski luko, ki se nahaja 55 milj od finskega glavnega mesta Helsingforsa. V Finskem zalivu se zdaj nahaja 15 sovjetskih ladij.

ISTANBUL, TURCIJA, 15. — Pogajanja v Moskvi med turškimi Turčiji in Rusije so v zastoju in turška vlada je pripravljena koncentrirati svoje vojne sile v Kavkazu in svoje bojne ladje na Črnem morju.

LONDON, 15. okt. — V novem tednu Hitlerjevih podmornic na nemške ladije je bila večerjaj napadana angleška bojna ladja HMS Okean, na kateri je bilo 1200 ljudi posadke in od teh je okrog 400 mornarjev je bilo rešeno.

Berlin, 14. okt. — Nemčija se pripravlja na vojno proti Angliji in Franciji na široki področji, ko so voditelji nacije spoznali, da ni nobenega izgleda za mirno poravnano konflikta. Izjavili so, da je diplomatski konvencij konec in "zdaj mora biti izvedeno orožje."

Kot uvod v velike militaristične aktivnosti, "ki bodo premešale svet," so predstavniki Hitlerjeve vlade v Rimu in Moskvi stopili v stike z italijanskimi in ruskimi diplomati. Nemški diktator je uverjen, da bo v prihodnosti Rusijo in Italijo na svoji strani. Grof Ciano, italijanski zunanji minister in Mussolinijev zet, ter Vekoslav Molotov, sovjetski premier in zunanji komisar, sta bila povabljena v Berlin na konferenco, ki naj demonstrira enotnost totalitarnih držav v ofenzivi proti zapadnim demokracijam. Navzgor so prepričani, da bo konferenca uspešna.

Hitler, ki se je proglasil za vodjo nemškega vojska, bo napadel na zapadno fronto. Njegovi prijatelji pravijo, da je že nastal politično oporoko in da izročil onim, ki ga bodo nasledili kot voditelji Nemčije, če bodo na zapadni fronti.

Nacijski tisk silovito napada angleškega premierja Chamberlaina, ker je odbil Hitlerjevo mirovno ponudbo. To pomeni, da so naciji izgubili zadnje upanje glede ustavitve sovražnosti. Tisk očita Chamberlainu, da je v svojem govoru v parlamentu odklonil prijateljsko roko, katero mu je ponudil Hitler. To pomeni, da bo on nosil odgovornost za vse, kar pride.

Šinjo objavljeno nemško sporočilo priznava, da so Francozi poznali v zrak tri mornarske na Renu — pri Wintersburgu, Breisachu in Neuenburgu. Vsi so vezali Alzacijo, francosko provinco, z nemško vojsko Baden.

Stockholm, Švedska, 14. okt. — List Dagens Nyheter je objavil poročilo iz Rige, da je litvinska vlada obvestila Berlin o svoji želji glede revizije pakta v Nemčijo, ki je dal slednji Megalin in okolico. Litvinska ni zadovoljna z omejenimi pravicami v Memelu in hoče koncesije v memelski luki. Poročilo pravilo, da hoče Litvinska razširiti nazaj distrikt Suwalki, ki leži južnovzhodno od Memela in vzhodno od Prusije. Ta

distrikt je spadal pod Poljsko pred nacijsko invazijo poljskega ozemlja.

Berlin, 14. okt. — Tukajšnji diplomatski krogi poročajo, da se je Turčija udala pritisku Moskve in pristala na zahteve glede zatvoritve Dardanel bojnimi ladjam zavojevanih držav. Akcija je sledila dolgem pogajanjem med turškim zunanjim ministrom in sovjetskimi voditelji v Moskvi.

Helsingfors, Finska, 14. okt. — Finska neestrno čaka, ali bo intervencija s strani Amerike, Švedske, Norveške in Danske odvrnila vojno med njo in sovjetsko Rusijo. Te države so že posvarile sovjetsko vlado, naj ne stavi zahtev, katerih Finska ne bi mogla sprejeti.

Finska se pripravlja na obrambo. Mobilizirala je že armado 300,000 mož in zasegla vse avtomobile za transportacijo čet v kraje ob ruski meji. Dalje je odredila korake glede ojačanja svoje oborožene sile ob meji, da zaščiti svojo nevtralnost.

Pariz, 14. okt. — Tu je bilo naznanjeno, da se je nadaljnjih 30,000 angleških vojakov pridružilo francoskim četam na zapadni fronti, ki se razteza od Rena do Luksemburga. Vojne operacije so se obnovile na tej fronti in v Saarski dolini. Nemci so uprizorili več naskokov na francoske pozicije, a so bili vrženi nazaj z velikimi izgubami. Najbolj vroča bitka se je vršila v sektorju ob reki Mozeli.

Berlin, 14. okt. — Hitler je namignil potem, ko je angleški premier Chamberlain v svojem odgovoru odbil diktatorjevo mirovno ponudbo, da bo pogajal svojo vojno mašino proti Veliki Britaniji in Franciji in izzval klanje, kakršnega zgodovina ne pomni. Hitler še vedno upa, da bo predsednik Roosevelt prevzel vlogo posredovalca med Nemčijo, Veliko Britanijo in Francijo.

Dr. Otto Dietrich, načelnik nacijskega publicističnega biroja, je imel razgovor s reporterji zunanjih listov, v katerem jim je povedal, da bo sovjetska Rusija podpirala Nemčijo. Ali se bo Italija zapletla v vojno na strani Nemčije ali ostala nevtralna, bo odločil njen generalni štab. To pomeni, da bo Nemčija izšla kot zmagovalka iz vojne. Dietrich je dalje rekel, da bo ruski premier in zunanji komisar Vekoslav Molotov kmalu prišel v Berlin.

"Vsi smo razočarani nad Chamberlainovo deklaracijo, v kateri je odklonil pogajanja za mir," je rekel Dietrich. "Ta deklaracija pomeni, da se je Chamberlain odločil za uničenje nemškega naroda, kar pa se ne bo zgodilo."

Rusi in Nemci zaključili pogajanja

Moskva, 14. okt. — Tu je bilo naznanjeno, da so bile trgovinske pogajanja med sovjetsko vlado in nemško delegacijo zaključena. Zunanji krogi domnijo, da bi mogla Rusija zalagati Nemčijo s potrebnim materialom. Ruske industrije so v zadnjih devetih mesecih povečale produkcijo. Vrednost blaga cenijo \$13,500,000,000, kar je 15 odstotkov več v primeri s produkcijo v isti dobi preteklega leta.

Domače vesti

Slovenski muzej v Clevelandu dobil Pogorelevo zbirko

Wakefield, Mich. — Zadnje dni se je tu mudil Matija Pogorelec, znani starinar in Prosvetini dopisnik. Matija je imel tukaj shranjen večji del svoje zbirke starin in vse to je zdaj zbral in poslal v sedmih zabojih (okrog pol tone skupne teže) v Cleveland novemu slovenskemu muzeju, ki se je ustanovil pod okriljem Slovenskega narodnega doma.

Pittsburška vest

Chicago, Ill. — Slovenski stalinovski tehnik Naprež, ki je izšel zadnji teden, naznanja, da v prejšnjem tednu ni izšel zaradi "finančnih težav" — toda niti z eno besedico ne omenja, kaj se je zgodilo z njegovim urednikom Sifrajem, da se je namreč obsel v Napreževi uredniški sobi 3. oktobra. V tej številki Napreža je tudi "Statement of Ownership, Management, Circulation etc.," ki ga morajo objaviti vsi časopisi na zahtevo pošte, in iz tega je razvidno, da George Vitkovič ni več urednik. Za urednika je zdaj označen Matt Spoler — to je tisti, ki se je dal v zadnjem juliju fotografirati za pittsburški Hearstov list in kateri slovensko še pisati ne zna! — za upravitelja pa Anton Horvat.

Clevelandске vesti

Cleveland. — Dne 8. t. m. so našli v aleji 47. ulice Ignaca Kovača nezavestnega. Odpeljali so ga v bolnišnico, kjer je 10. t. m. umrl, ne da bi se bil zavelel. Kaj je vzrok njegove smrti, ni znano. Kovač je bil star 45 let in po narodnosti Hrvat. Tu zapušta ženo, dva sinova in hčer.

Angleži potopili tri podmornice

Lloyd George kritizira Chamberlaina

London, 14. okt. — Admiralteta je včeraj naznanila, da so angleške bojne ladje potopile tri nemške podmornice. "Petek, 13. oktobra, je bil nesrečen dan za nemške podmornice," se glasi lakonično poročilo. To ne omenja, kje so bile podmornice potopljene in če so člane posadk vzele na svoj krov angleške ladje.

David Lloyd George, angleški premier v času svetovne vojne, je kritiziral Chamberlainov odgovor na nacijsko mirovno ponudbo. Dejal je, da je pomanjkljiv, ker premier ni pojasnil vojnih ciljev in odbil sugestijo glede ustavitve sovražnosti.

New York, 14. okt. — Ameriški parnik President Harding je naznanil po radiu, da je vzel na svoj krov 36 članov posadke angleške tovorne ladje Heronspool, katero je potopila nemška podmornica v bližini irskega obrežja. Poročila dostavljajo, da je parnik odšel na pomoč francoski oljni ladji Emile Miguet, katero je napadla nemška podmornica. Ko je parnik dospel na pozorišče, je našel ladjo v plamenih. Vsi člani posadke so utonili.

Ameriške bojne ladje pri Havajskem otočju

Honolulu 14. okt. — Nadaljnje ameriške bojne ladje so dospale sem iz San Diego, Cal. V

Zahtevajo izjavo od Chamberlaina

Pojasni naj pakt s sovjetsko Rusijo

London, 14. okt. — Angleški tisk pritiska na Chamberlaina, naj pojasni, ali je trgovinski pakt v skladu s britsko blokado Nemčije in ekonomsko vojno. Leslie Burgin, ki je naznanil sklenitev pakta, ni hotel odgovarjati na vprašanja v parlamentu, kaj se skriva za to akcijo. Pakt določa izmenjavne blaga. Rusija bo pošiljala Angliji les, v zameno pa bo dobila kavčuk in kositer. Tu pravijo, da bodo ameriški diplomati v Londonu in Moskvi zahtevali informacije glede pakta.

Zunanji diplomati v Londonu še vedno ugibajo, kaj se skriva v ozadju. S pojasnilom, da je pakt trgovinskega, ne političnega, značaja, niso zadovoljni. List Star, glasilo liberalcev, pravi, da angleško ljudstvo ne more razumeti spremembe politike in vzpostavitve trgovinskih odnošajev z Rusijo, ki so bili pretrgani, ko je Chamberlainova vlada napovedala vojno Nemčiji.

"Bilo bi fantastično, ako bi Anglija preklicala blokado Nemčije," piše ta list. "Ta pakt je ustvaril možnost, da bo Rusija pošiljala kavčuk in kositer, ki ga bo dobivala iz Anglije, v Nemčijo. Mi bi radi vedeli, ali je Anglija dobila od Rusije zagotovilo, da se to ne bo zgodilo."

Zamotanost glede pakta se očituje v članku, ki ga je objavil list News Chronicle. Ta opozarja na dejstvo, da je Rusija nedavno objavila Nemčiji, da jo bo zalagala z materialom, ki ga slednja potrebuje. List omenja sovjetsko agresijo v baltičkih državah in koncentracijo ruskih čet ob mejah Finske ter opozarja na nevarnost ruske invazije. Med nacijsko in boljševiško agresijo ni nobene razlike.

Vlada posegla v delavski spor

Fordova kompanija se podala

Detroit, Mich., 14. okt. — Člani spravnega odbora federalnega delavskega departmeta so posegli v konflikt med avtno unijo CIO in Chrysler Motor Corp., ko je unija obvestila državne avtoritete o oklicu stavke v vseh tovarnah te korporacije. Novi državni zakon določa, da mora unija obvestiti avtoritete o oklicu stavke pet dni prej.

Spor je že ustavil obrat v nekaterih tovarnah Chrysler Corp. in Briggs Mfg. Co., ki izdeluje avtne pritlikline za to korporacijo. Čež 50,000 delavcev mora počivati zaradi konflikta.

Voditelji avtne unije CIO so naznanili, da je Ford Motor Co. ponovno uposlila 23 delavcev, članov unije, katere je odpustila zaradi unijskih aktivnosti. Uposlitev je odredil federalni delavski odbor. Ta je nedavno zapretel, da bo tiral kompanijo pred sodišče, če se ne bo pokorila odloku.

Predstavniki Ford Motor Co. je potrdil naznanilo unije o uposlitvi delavcev, toda rekel je, da to ni v zvezi z odlokom delavskega odbora. On je dejal, da delavci sploh niso bili odpusteni zaradi unijskih aktivnosti. Kompanija je povečala obrat in pozvala na delo veliko število bivših delavcev.

havajskih vodah je zdaj 29 bojnih ladij. Ladje so pripeljale s seboj čez sto vojaških letal.

GREEN SPET IZVOLJEN ZA PREDSEDNIKA A. D. F.

Prihodnja konvencija v New Orleansu

MARTIN NAPADEL LEWISA

Cincinnati, 14. okt. — William Green je bil ponovno in soglasno izvoljen za predsednika Ameriške delavske federacije. V svojem govoru, ko je sprejel nominacijo, je dejal, da je federacija že izvojevala zmago v boju proti Kongresu industrijskih organizacij in Johnu L. Lewisu.

William L. Hutcheson, predsednik tesarске unije in velik nasprotnik Lewisa, je bil izvoljen za podpredsednika. To pomeni, da bo ADF vodila še bolj oster boj proti CIO nego ga je doslej.

Frank Morrison, tajnik-blagajnik, ni več kandidiral. On bo star 80 let prihodnji mesec. Tajnik-blagajnik ADF je bil od l. 1896. Njegovo pozicijo je dobil George Meany, predsednik newyorške delavske federacije. Konvencija je dovolila Morrisonu penzijo \$6000 na leto.

"Pred nami je velika odgovornost," je rekel Green v svojem govoru. "V preteklem letu je ADF bolj napredovala nego v katerem drugem letu v zadnjih dveh desetletjih. Število članov je poskočilo na 4,006,000 in prestiž federacije se je povečal. Vse to opravičuje naš optimizem in vero, da bo ADF napredovala tudi v bodočnosti. Federacija je zmagovalka v boju proti dualizmu in revolti. Prepričan sem, da se bo velika delavska organizacija vrnila v ADF in s tem se bo število članov spet povečalo."

Homer Martin, predsednik avtne unije ADF, je v svojem govoru srdito udrihal po Lewisu. Očital mu je, da je diktator in njegova ambicija je popolna kontrola "delavskega imperija". On je že večkrat demonstriral, da ne priznava avtonomij unij CIO. Da unija ADF, se je združila s komunisti, sovražniki pravega delavskega gibanja.

Prihodnja konvencija ADF se bo vršila v New Orleansu, La.

Japonci zasedli kitajsko luko

Letalski napadi na mesta v provinci Senci

Sanghaj, 14. okt. — Poveljstvo japonske armade je naznanilo zavzetje Wušeha, pristanišnega mesta ob reki Jangtse. Okupacija je sledila bombardiranju kitajskih pozicij z bojnih ladij in iz zraka.

Japonski letalci so napadli z bombami Siam, glavno mesto province Senci. Bombe so ubile in ranile veliko število civilistov in porušile čez dvesto poslopj. Tarča napadov iz zraka so bila tudi druga mesta v tej provinci.

Tokio, 14. okt. — Masajuki Tani, podminister za zunanje zadeve, je resigniral v znak protesta proti ustanovitvi novega biroja v zunanjem departmetu. Jošaki Miura, generalni konzul v Sanghaju in 40 drugih japonskih diplomatov na Kitajskem je tudi resigniral. Več poslaničnikov, med temi Kensuke Hori-noči v Washingtonu, je izjavilo, da simpatirajo z diplomati.

Lewis posvaril voditelje ADF

Delegatje ožigosali delavski odbor

San Francisco, Cal., 14. okt. — John L. Lewis je v svojem govoru potem, ko je bil z akklamacijo ponovno izvoljen za predsednika Kongresa industrijskih organizacij, posvaril voditelje Ameriške delavske federacije, da se ne boji njihovih groženj. CIO je postal močnejša organizacija in se ne bo uklonila, temveč korakala naprej po začrtani poti.

Delegatje so navdušeno pozdravili Lewisovo izjavo, katero je podal pred zaključenjem konvencije. Demonstracije so trajale 35 minut. Konvencija je izvolila šest podpredsednikov. Doslej je CIO imel samo dva podpredsednika. Podpredsednika Sidney Hillman in Phillip Murray sta bila ponovno izvoljena. Novi podpredsednik so Emil Rieve, predsednik tekstilne unije; Roland J. Thomas, predsednik avtne unije; S. H. Dalrymple, predsednik kavčurске unije, in Reid Robinson, predsednik unije Mine, Mill & Smelter Workers. Za tajnika je bil ponovno izvoljen James B. Carey, predsednik unije United Electrical, Radio & Machine Workers.

Resolucije, vsebujoče izročne kritike federalnega delavskega odbora in njegove politike, so bile sprejete na konvenciji. E-nia izmed resolucij priporoča unijam CIO, naj se ne zanašajo na delavski odbor, da bo ta pravilno izvajal Wagnerjev zakon.

Delavski odbor sta zlasti napadala Phillip Murray, načelnik jeklarskega organizatoričnega odbora, in Van A. Bittner, direktor organizatoričnega odbora k l a v n i š k e unije. Prvi je omenil nekatere odloke delavskega odbora v jeklarski in avtomobilski industriji. V teh je odbor pokazal svojo pristranost v prilog strokovnemu uni-onizmu ADF in v škodo industrijskim unijam CIO. Murray je ožigosal Williama Leisersona, katerega je Roosevelt imenoval za člana delavskega odbora, ker je po prevzetju pozicije izjavil, da bo deloval proti CIO.

Bittner je dejal, "da je on proti temu, da bi trije možje — možje iz ilovice — unicili Wagnerjev zakon, največjo pridobitev v zgodovini ameriškega delavstva."

Neka resolucija pravi, da so v delavski odbor prišli ljudje, katerim CIO ne more zaupati. Ti se umikajo pod ognjem reakcionarnih uradnikov ADF in odvnetikov močnih industrijskih korporacij, ki bi rade razmrečevale Wagnerjev zakon. Neka druga resolucija obsoja državne in mestne vlade, ki vabijo industrijske korporacije, naj premostijo svoje tovarne v kraje, kjer jim ne bo treba plačevati davkov, kjer se jim ni treba bati unionizma in kjer so delavci pripravljeni delati za nizke mezdje.

Nacijsko teroriziranje čeških žensk

New York, 14. okt. — Pet Cehinj, vse ameriške državljanke, ki so dospale v New York na ameriškem tovornem parniku Exhibitor, je povedalo, kako jih je tajna nacijska policija terorizirala, ko so se nahajale v Pragi. Policija jih je prihrzala in izjavila, da ne bodo moge zapustiti Prage, čeprav bi sam predsednik Roosevelt podpisal njih potne liste. Ameriški konzul se je nato zavzel zanje in jih izposloval izpuštitev. Te ženske so Milanda Vitek iz San Franciska, Marie Prochaska iz Elmhursta, Ill., Anna Dianiška iz Clevelanda, Caroline Vydra iz Berwyna, Ill., in Marie Miller iz Chicaga.

AMERIŠKA INTERVENCIJA V PRILOG FINSKI

Roosevelt poslal osebno noto sovjetski vladi

KONFERENCA SKANDINAVSKIH DRŽAV

Washington, D. C., 14. okt. — Akcija za ohrano integralnosti finske republike, kateri preti nevarnost sovjetske agresije, je bila podvzeta včeraj v obliki Rooseveltove osebne note, katero je naslovil ruskemu predsedniku Kalininu. Roosevelt je priznal, da je poslal noto, v razgovoru s reporterji, toda doslej še ni prejel odgovora. Roosevelt je dalje rekel, da še ni bil direktno povabljen iz Berlina, naj posreduje za končanje vojne med Nemčijo, Anglijo in Francijo.

Roosevelt je dejal, da je podvzel akcijo v prilog Finski potem, ko so se oglašili v Beli hiši reprezentante baltičkih držav. Vsebinska nota še ni bila objavljena, ker ameriška vlada noče ustvariti vtisa, da hoče s svojim pritiskom izsiliti mir v Evropi, dokler zavojevana države ne pokažejo resne volje, da so za ustavitve sovražnosti.

Stockholm, Švedska, 14. okt. — Kralji treh skandinavskih držav — Švedske, Danske in Norveške in Klosti Kallio, predsednik finske republike, se bodo prihodnje sredo sešli na konferenci v Stockholmu in razpravljali o evropski vojni. Konferenca se bodo udeležili tudi zunanji ministri teh držav.

Glavni predmet razprave na tej konferenci bo usoda Finske, kateri preti nevarnost ruske invazije. Švedski kralj Gustav je bil predlagan za posredovalca med Finsko in Rusijo. Švedska, Norveška in Danska so že intervenirale v prilog Finski v Moskvi, kjer so v teku pogajanja med finsko delegacijo in sovjetskimi voditelji. Finska vlada je naznanila, da se bo uprla pretiranam sovjetskim zahtevam. Stalin zahteva od Finske alične koncesije kot jih je dobil od Estonije, Latvije in Litvinske.

Nemci zapuščajo baltičke države

Riga, Latvija, 14. okt. — Več tisoč Nemcev je dospelo v letske in estonske luke, da se ukrcajo na parnike, da jih odpeljejo v Nemčijo. Ti so se prsto-voljno odzvali Hitlerjevemu apelu, naj se umaknejo iz baltičkih držav, ki so prišle pod sovjetsko dominacijo. Naselili se bodo v novi nemški državi, ki jo Hitler ustanovi v zapadnem delu Poljske, katerega so nemške čete zasedle.

Novi italijanski poslanik odpotoval v London

Rim, 14. okt. — Giuseppe Bastiani je odpotoval v London kot novi poslanik. Poročilo iz napol uradnega vira se glasi, da bo po Mussolinijevem naročilu pojasnil stališče italijanske vlade glede končanja sovražnosti in sklicanja mednarodne konferenc.

Parniki vozijo ruski les v Anglijo

Bergen, Norveška, 14. okt. — Sem je prišla vest, da je več parnikov zapustilo Murmusk, sovjetsko pristanišče ob Arktiku, in odrinilo proti Angliji. Parniki vozijo les. Iz pristanišča so odrinili po sklenitvi pakta z Anglijo, ki določa, da menjavajo ruskega lesa za angleški kavčuk in kositer.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincin \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Advertisement rates: Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Address: 2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois. MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepsju na primer (October 16, 1939), poleg vsega imena na naslovni strani, da vam je v tem številu posredni naslovnik. Ponovite jo pravilno, da se vam list ne utvari.

Glasovi iz naselbin

Novice iz Rock Springsa

Rock Springs, Wyo.—Tukaj je 7. oktobra naglo umrl Joe Suštar, star 61 let, član društva 18 SNPJ in društva 18 JSKJ. Doma je bil iz vasi Ojstri vrh nad Selcami pri Škofji Loki. Ves čas bivanja v Ameriki je živel v tem mestu, kjer je bil dobro poznan tudi kot govedar na klarinet. Počivaj v miru, dragi Jože! Zupustil je tri sinove in hčer, omoženo Anselmi.

Ker imam več časa kakor denarja, prebiram razne liste, največ še Prosveto, kjer dobim vsakega dopisa znanega dopisnika Langerhola, Taucharja in več drugih. Vsi prispevajo dobro in podučno čtivo.

Prvega oktobra so tukaj pokopali mrs. Pritch, po rodu Hrvatice. Nekako pred letom dni ji je umrl mož. Zupustila sta 11 otrok, najmlajši star šele 3 leta. Toda noben ni bil pri kakem društvu. Ali ni to žalostno? Tukaj pa je taka priložnost za pristop k društvu, bodisi že k tej ali drugi enoti ali zvezi. Vse so dobre v slučaju bolezni, ob smrti pa še posebno. Toda se še dobijo kaj, ki pravijo: Saj bi pristopil, ako bi ne bilo treba toliko plačevali. Ali ne veste, da se brez muje še čevljev ne obuje? V 29 letih, odkar sem v društvu, ne vem za nobenega člana, da ne bi dobil podpore v slučaju bolezni, ako se je le po pravilih ravnal. Kdor se bo na božjo pomoč zanašal, bo slabo zanj. Vam pripočam, da pristopite k SNPJ in boste šli gotovo bolj brez skrbi na delo.

Na misel mi pride, kako je bilo v Škofji Loki. Imeli smo več društev, na primer bralno društvo, sokolsko društvo, čitalnico in katoliško društvo rokodelskih pomočnikov. V Stari Loki je bil kaplan, ki je bil vodja društva rokodelskih pomočnikov. Kako je on sovražil druga društva, je dokaz to, da ni nihče dobil odveze pri spovedi, če je bil član čitalnice ali bralnega društva. Seje so se vršile le zvečer. Ker je bilo več fantov tudi iz sosednjih vasi, se razume, da je bilo dosti petja in upitja, ko so se vračali domov. Vodja Šinkovec je bil vedno zraven, ker je tudi on rad pogledal, kaj je na dnu kozarca. Neko noč mu je pa le neki vdovec dobro kosti pretipal, ker je bil tako surov, da ni pustil po noči ljudi pri miru. Potem je bil kaplan kmalu premeščen v Škofjo Loko za župnika.

Neko nedeljo je imel pridigo o življenju Marije Magdalene in Marte. Nekaj časa je nekaj čenčal o teh devicah, potem se je pa spravil nad domača dekleta, rekoč: Tudi zdaj dekleta niste nič boljše. Povsod, kjer je ples ali kakšna bolj pregrešna veselica, mislite, da morate biti zraven. Cerkev vam še za mar ni. Ko se pa enkrat taka ženska postara in je vsa izgarana, pa pride v tole cerkev in začne: Ljubi Jezus, ti bodi moj ženin. Seveda, v mladosti je treba bolj redno hoditi k mizi Gospodovi.

Ko so šli ljudje iz cerkve, so nekateri na glas smejali. Loščar je bil mnenja, da tisto ni bila nobena pridiga, marveč zmerjanje mladine.

Zadnjič sem videl v neki prodajalni deklet z rdečo obarvanimi nohti. Rad bi jo bil vprašal, če je boljše mečkala. Izgleda, da je velika razlika tudi med nekdanjimi in "modernimi" nohti. In pobarvanim nohtom pravijo—napredek.

Pred tednom dni sem čital, da se papeži posti in da na tleh leži. Revež. Seveda, če človek ne je, toda popije par glažev dobrega californijca, ali kar imajo že v vatikanskih kletih, že lahko omaga. Preproge ima pa gotovo najboljše, da ga preveč ne tišči. I. Pintar, 10.

Se o nevtralnosti in vojni

Johnstown, Pa.—Br. Garden je v svojem članku Tedenski pogovor z dne 8. oktobra vzel na rešet del mojega dopisa glede nevtralnostnega zakona. Pisal sem, da radi tega zakona španška republika ni mogla kupiti orožja v Ameriki. Garden pravi, da temu ni tako, da takrat ni bilo nobenega nevtralnostnega zakona. Takoj spodaj pa piše, da je kongres na željo Roosevelta naglo sprejel poseben zakon, ki je dal predsedniku moč, da je odredil embargo proti pošiljanju orožja v Španijo.

V tem jaz vidim nesoglasje. Kje dobi Garden podatke in če so pravi, pač ne vem. Znano pa mi je, da je Prosveta večkrat pisala, da Španija ne dobi orožja iz Amerike radi nevtralnostnega zakona. Kdo je torej v pravem, Prosveta ali Garden?

V New Leadru, ki izhaja v New Yorku, piše z dne 30. sept. Louis Waldman, dobro znani delavski odvetnik, da je bil sprejet sedanji nevtralnostni zakon leta 1935 in nato amandiran 1937. Waldman nič ne omenja, da bi ta zakon kdaj prenehal, kot trdi Garden. Španski upor se je pričel leta 1936 in končal s porazom vlade letošnjo pomlad. Po Waldmanovem poročilu je bil torej ves čas španske civilne vojne nevtralnostni zakon v veljavi in poostren leta 1937, torej v času, ko je Španija najbolj rabila pomoč v orožju.

Vprašanje je, kdo je v pravem, Waldman ali Garden. Od moje strani rečem le to, kakor kupim tako prodam.

V ostalem članku, ki je naperjen proti preklicu embarga, se Garden trudi, da bi dokazal, da je za nas v Ameriki evropska vojna brez pomena, da je itak vse buržoazno kamor pogledamo itd. Glede tega sva si z Gardnom daleč narazen. Preobširno bi bilo razpravljati o vsem tem, kar piše Garden. Za enkrat rečem le toliko, da aktivnemu socialistu tako argumentiranje slabo pristojata.

Pred letom dni je bil angleški Chamberlain nazivan kot "izdajalec", ker je popustil Hitlerju glede Češke. Po mojem mnenju je to storil radi nepripravljenosti za vojno. Danes, po letu velikega oboroževanja Anglije in Francije, sta se Chamberlain in Daladier postavila proti nadaljnjemu osvajanju. V slučaju angleško-francoske zmage bi lahko prišla češka država zopet do življenja, toda jima njuni največji kritiki ne privoščijo niti orožja, katerega bi plačali. Kje je logika?

Moje mnenje je, da bi vsaj simpatije delavstva, ako ne kaj več, morale biti na strani Anglije in Francije, boljše: na strani demokratičnih držav. Da se te vlade burževne, kot pravi

Garden, bo nekaj resnice, toda delavstvo v teh deželah ima sedaj svoje pravice in upam, da jih bo imelo tudi po vojni, da bo lahko volilo svoje zastopnike v postavodaje, kjer imajo delavski zastopniki prav tako besedo kakor burževzija. Tega v Nemčiji ni. Zato vidim razliko, ki je vredna tudi žrtve, ako so potrebne. Tega se zavedajo tudi delavci v Evropi. Upam, da bo glede tega kmalu spremenil svoje mnenje tudi Garden. John Langerholc, 82.

Razmera v Elklandu, Pa. Gowanda, N. Y.—Pred par tedni je bilo članstvo naše krajevne unije povabljeno na shod usnjarskih delavcev v Elklandu, Pa. Med tistimi, ki so se odzvali, sem bil tudi jaz. To mestece sem našel v istem položaju kakor ob prejšnjih obiskih, to je v največjem zapemarjenju, da je sravota za vso državo in sploh za vso deželo, ki kaj takega dopušča.

V tem mestecu se nahaja največja tovarna za podplate na svetu. Lastuje jo Ellison & Co., kakor tudi meato z vso politično upravo vred. Na križiščih ta družba oglašja: "Dobrodošli v Elklandu." Mogoče, toda unija ni dobrodošla, ker se lastnik družbe po imenu Ellison dobro zaveda, da bi potem ne mogel tako nesramno izkoristiti svojih delavcev kakor jih sedaj. Odzvonilo bi najbrže tudi njegovemu političnemu zavezniku, državnemu poslancu za tisti okraj, ki dela roka v roki s to družbo, da drži delavstvo v praktični sužnosti.

Take gnilobe menda zlepa ne najdemo nikoli v Elklandu. Družba lastuje tudi okrog 145 "hiš", v katerih žive njeni delavci. Odkar sem v Ameriki zadnjih 16 let in sem bil v tem času že v Indiani, Wisconsinu, Illinoisu, Ohiju in po New Yorku, še nisem videl in bi nikoli ne mogel verjeti, da bi mogel kakšen delavec živeti v takih kompartmentih hišah, ki so podobne najslabšim svinjakom v starem kraju.

Meseca junija leta 1937 so se delavci v Elklandu prebudili in spoznali ne samo to, da so gurali za nizko plačo, marveč tudi to, da je že čas, da se iznebe družbine prodajalne, v kateri so bili prisiljeni kupovati svoje vsakdanje potrebščine. Na plačilni dan navadno niso dobili nobene plače, marveč je bil v zapelki le listek, ki jim je povedal, koliko še dolgujejo družbi v trgovini. Radi tega so se pričeli organizirati v usnjarski uniji CIO in seveda naleteli na velik odpor s strani družbe in njenih političnih oprod.

Na lice mesta je bil vsled tega poslan zastopnik vladnega delavskega odbora, ki je vodil zaelišanje in svoje poročilo predložil zveznemu delavskemu odboru. Ta je odločil v prid unije, to je, da jo mora družba priznati in se z njo pogajati. Ker se je družba temu uprla, je zdaj za deva pred zveznim okrožnim sodiščem. Upanje je, da bo sodišče podprlo odredbo delavskega odbora.

Na shodu, ki se je vršil v avditoriju javne šole, je bilo precej govornikov. Glavna govornika sta bila Ben Gold, predsednik naše mednarodne unije Fur and Leather Goods Workers, in Daniel Boyd od unije usnjarjev CIO iz Bostona. Pred shodom so šli organizatorji in člani unije po kompanijskih hišah. Ben Gold je potem na shodu rekel, da so pronašli, da so hiše pramajhne, da v njih ni nobenih sanitarnih naprav, ne stranišč

niti kopalnic in da tiste bajte niso nič drugega kakor kotička strupene zalege, v katerih morajo živeti družine. Vse bajte so podobne drugi drugi. Tudi ni nobenih tlakovanih cest razen glavne ulice.

Gold je na shodu dejal, da bi mednarodna unija poskrbela, da pošlje na lice mesta zdravniške, ki bodo preiskali zdravstveno stanje posebno žensk in otrok. Dokazal bo, da niso te kompanijske hiše nič drugega, kakor zalega nesnage in strupa. Poslušalce je predstavljal neko žensko, staro 29 let in mati petih otrok, ki je izgledala stara najmanj 45 let.

V takih razmerah se torej nahajajo usnjarski delavci v Elklandu, Pa., v 100% kompanijskem mestu, kjer se nahaja največja tovarna podplate na svetu. Upam, da bo iz Washingtona prišel tudi odbor, kakor je bilo sklenjeno, in pregledal vso to gnilobo, za katero je odgovoren tovarnar Ellison in njegov politični zaveznik v državnih zbornicah. Upam tudi, da zdravnik preišče družine in sem prepričan, da jim ne bo težko dokazati, da žive v prostorih, v kakršne bi na primer naš starokrajski kmet niti prašičev ne zaprl, ker bi se bal, da bi pokrepli.

V mestecu ni niti otroarjev in samo ena tlakovana cesta, kakor sem že omenil. Ima pa ljudsko šolo, ki je bila zgrajena s pomočjo PWA, toda ne nosi ime mesta, marveč ime—kompanije. Nesramna in gnilobna politika vse skozi. J. Matekovich.

Glas iz Alaske Juneau, Alaska.—Vidim pri mojem naslovu, da mi s 15. oktobrom poteče naročnina Prosvete. Zato sem kupil za pet koles denarno nakaznico, katero pošiljam vam tam v Chicagu, da mi še nadaljnje leto pošiljate vaš list. V njem vidim novice iz vsega sveta. Bil sem ustanovitelj društva 371 SNPJ, katerega sem tudi ves čas član. Znanam mi je tudi tista afeta, ki se je prala v Prosveti.

Vi, Molek, imate dobro pero. Vas bi prosil, če bi mi ga hoteli poslati, da bi vam potem pošiljal dolge, zanimive in resnične dopise za Prosveto. Mojega ne morem rabit, ker je revno. Lep pozdrav. John Požar, 371.

Koncert mladinskih zborov Cleveland.—Že večkrat sem čul laskavo pohvalo o clevelandskih mladinskih pevskih zborih, ki sestojijo izključno iz turojne mladine. Enkrat sem jih že videl v filmu SNPJ, toda užitek in slika nista popolna, dokler jih ne vidiš in slišiš osebno. Že samo dejstvo, da je ta mladina rojena tritisoč milj od naše rodne zemlje in da je vzgojena med tujim narodom, nam mora biti v vzpodbudo, da jo podpiramo gmotno in moralno!

Ta prilika se nam je nudila prošle nedeljo, 7. okt., v Slovenskem narodnem domu na St. Clair ave., kjer nam je dvesto mladih pevki in pevcev podalo izborni uspeli koncert pod zveznim vodstvom g. Louisa Semeta. Program je otvoril s primernim govorom predsednik združenih zborov Jos. Siskovic, nakar sta nastopili ljubki sestrici Vidic s pesmico "Ptičku". Kmalu nato se dvigne zastor in pred seboj smo ugledali imponantno skupino mladine od pet do petnajstih let, ki nas je naravnost očarala s svojim nastopom in harmonično ugledanimi glasovi. Prvi del je obsegal hrvatske, srbske, (Dalje na 2. strani.)

nijsi kopalnic in da tiste bajte niso nič drugega kakor kotička strupene zalege, v katerih morajo živeti družine. Vse bajte so podobne drugi drugi. Tudi ni nobenih tlakovanih cest razen glavne ulice.

Gold je na shodu dejal, da bi mednarodna unija poskrbela, da pošlje na lice mesta zdravniške, ki bodo preiskali zdravstveno stanje posebno žensk in otrok. Dokazal bo, da niso te kompanijske hiše nič drugega, kakor zalega nesnage in strupa. Poslušalce je predstavljal neko žensko, staro 29 let in mati petih otrok, ki je izgledala stara najmanj 45 let.

V takih razmerah se torej nahajajo usnjarski delavci v Elklandu, Pa., v 100% kompanijskem mestu, kjer se nahaja največja tovarna podplate na svetu. Upam, da bo iz Washingtona prišel tudi odbor, kakor je bilo sklenjeno, in pregledal vso to gnilobo, za katero je odgovoren tovarnar Ellison in njegov politični zaveznik v državnih zbornicah. Upam tudi, da zdravnik preišče družine in sem prepričan, da jim ne bo težko dokazati, da žive v prostorih, v kakršne bi na primer naš starokrajski kmet niti prašičev ne zaprl, ker bi se bal, da bi pokrepli.

V mestecu ni niti otroarjev in samo ena tlakovana cesta, kakor sem že omenil. Ima pa ljudsko šolo, ki je bila zgrajena s pomočjo PWA, toda ne nosi ime mesta, marveč ime—kompanije. Nesramna in gnilobna politika vse skozi. J. Matekovich.

Glas iz Alaske Juneau, Alaska.—Vidim pri mojem naslovu, da mi s 15. oktobrom poteče naročnina Prosvete. Zato sem kupil za pet koles denarno nakaznico, katero pošiljam vam tam v Chicagu, da mi še nadaljnje leto pošiljate vaš list. V njem vidim novice iz vsega sveta. Bil sem ustanovitelj društva 371 SNPJ, katerega sem tudi ves čas član. Znanam mi je tudi tista afeta, ki se je prala v Prosveti.

Vi, Molek, imate dobro pero. Vas bi prosil, če bi mi ga hoteli poslati, da bi vam potem pošiljal dolge, zanimive in resnične dopise za Prosveto. Mojega ne morem rabit, ker je revno. Lep pozdrav. John Požar, 371.

Koncert mladinskih zborov Cleveland.—Že večkrat sem čul laskavo pohvalo o clevelandskih mladinskih pevskih zborih, ki sestojijo izključno iz turojne mladine. Enkrat sem jih že videl v filmu SNPJ, toda užitek in slika nista popolna, dokler jih ne vidiš in slišiš osebno. Že samo dejstvo, da je ta mladina rojena tritisoč milj od naše rodne zemlje in da je vzgojena med tujim narodom, nam mora biti v vzpodbudo, da jo podpiramo gmotno in moralno!

Ta prilika se nam je nudila prošle nedeljo, 7. okt., v Slovenskem narodnem domu na St. Clair ave., kjer nam je dvesto mladih pevki in pevcev podalo izborni uspeli koncert pod zveznim vodstvom g. Louisa Semeta. Program je otvoril s primernim govorom predsednik združenih zborov Jos. Siskovic, nakar sta nastopili ljubki sestrici Vidic s pesmico "Ptičku". Kmalu nato se dvigne zastor in pred seboj smo ugledali imponantno skupino mladine od pet do petnajstih let, ki nas je naravnost očarala s svojim nastopom in harmonično ugledanimi glasovi. Prvi del je obsegal hrvatske, srbske, (Dalje na 2. strani.)

Spanje pri živalih

Zelo razširjeno je mnenje, da je pri živalih potreba po spanju odvisna od velikosti in vrste njih možganov. To mnenje je v splošni obliki netočno, kakor dokazuje že sk, ki spada njegovo spanje med uganke živalskih vrstov.

Slon potrebuje očitno samo nekoliko ur. Strežaji živalskih vrstov zagotavljajo, se debelokožci, enako kakor konji, le redi kdaj vležejo na tla, in če so to storili, se dnevno spet pri najmanjšem šumu. Tudi kiti morski prašički spijo zelo malo. V njujorški akvariju so opazovali morske prašičke, so bili sedem mesecev v neprestanem gibanju, čeprav je bilo to ponoči nekoliko manj nemirno.

Najmanj točna je vsakako podmena, je velikost možganov v zvezi s potrebo po spanju, za ptice. Ptičji možgani povprečno večji od možganov plazilcev in vsakako do manjši nego možgani velikih sesalcev. Navztemu so ptice večinoma velike zaspanke, spijo tudi zelo trdno. To velja zlasti za ptičke, ki spijo podnevi, kakor sove. Neka vrsta ne lastovke, ki živi v Indiji in Avstraliji, tako dolgo in trdno, da je njeno spanje podoben smrti. Ne da bi se zbudila, jo lahko vzamemo v roko in ne zbudi je niti strel iz neposredne bližine.

Nekaj podobnega je z znamenitim lenivcem v svetu sesalcev. Rekord med zaspanci pa imajo v vsej priliki neki puščavni polži, ki je v njujorškem naravoslovnem muzeju spal več ne dve leti in pol, potem se je nenadno zbudil se začel zanimati za svojo okolico.

Električna sila v jeguljah

Da imajo neke jegulje kakor druge vrste električno silo, s katero se branijo napadalce, je znana stvar. Ravnatelj njujorškega akvarija pa se je pobavil z vprašanjem, kolikšno silo, s katerimi razpolagajo te jegulje, nekaj seji newyorške zoologične družbe je prevajal nekoliko zanimivih poskusov.

Uporabljal je električno jeguljo iz Južne Amerike, ki je menda največja zastopnica svoje vrste in razvija zato tudi največ električne sile. V bazenu je bilo več jegulj. Na vsako je bila pritrjena dva lahka kovinska obročka, katerih sta šli žic do svetlobne reklame iz mnogih žarnic. Vsakokrat, kadar je učenje kakšno jeguljo razdražil, se je svetlobna reklama zasvetila s silo, kakor da dobiva tok normalnega omrežja.

Pri nekem drugem poskusu je eksperimentator odvajal električne sunke iz jegulj v radijski aparat, tako da je bilo posamezne sunke slišati iz zvočnika. Pri tretjem poskusu je dokazal, da more energija električnih jegulj sprostiti v obrat majhen elektromotor.

Svojo krsto je zapil

Nenavaden dogodek so imeli pred kratkim v Moskvi. Nekega zdravnika so poklicali k pacientu, ki se je bil strašno opil, tako da je zdravnik ugotovil težko zastrupitev z alkoholom. "Živel bi kvečjemu še dva dni, zato bom mrtvaški list takoj napisal, da ne boste imeli zavoljo tega posebnega tekanja," je dejal sorodnikom. Toda čez nekoliko ur se je bolnikovo stanje popraviilo in ko je bil spet pri polni zavesti, je začel brati mrtvaški list.

Njegovo veselje je bilo veliko, ko je iz nje zvedel, da bo kot občinski revež in "mrtvec" dobil krsto zastoj. Takoj je stopil po krsto, dali so mu jo brez nadaljnega, saj je imel vendar zdravnikovo listino v rokah. Poti nazaj pa jo je prodal in se je še istega večera še enkrat napil. Sreča je ta, da mu je pijača razvezala jezik, sicer bi začuden svet nikoli ne zvedel, da more "mrtvec" zapiti svojo lastno krsto.

Delavec srce

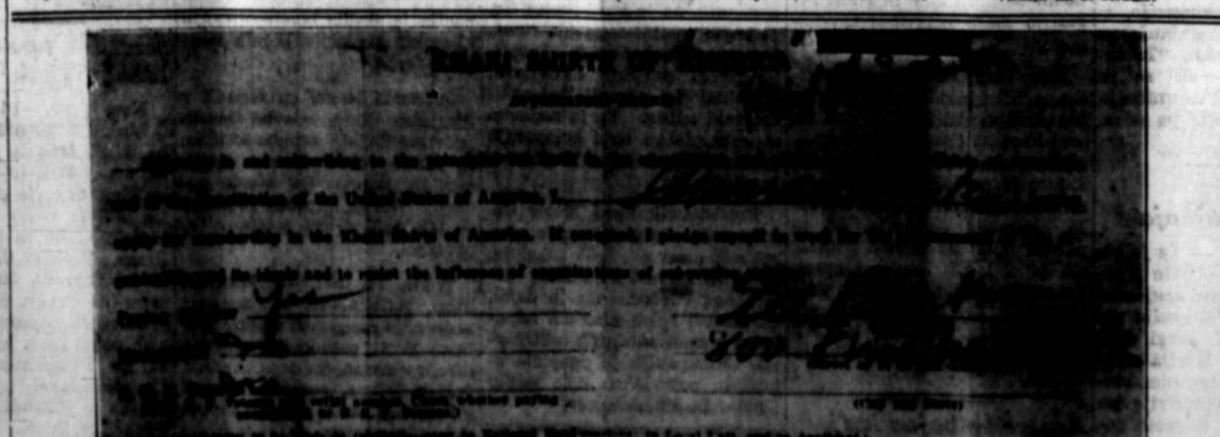
Človeško srce utripa povprečno vsako sekundo enkrat, v mladosti malo hitreje, v starosti počasneje. Skozi srce se pretoči v 70 letih več nego milijon hektolitrov krvi. Delo, ki je za to potrebno, znaša kakšnih 200 milijonov kilogrametrov. To se pa nanaša samo na delo srca, kajti poleg njega se tega ogromnega dela udeležuje tudi žilje.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 16. oktobra 1919) Domače vesti. Kompanijski "špicliji" v So. Chicagu so začeli bujskati jugoslovanske stavkarje proti italijanskim in obratno. Delavske vesti. Jeklarska stavka se nadaljuje ob običajnih nasiljih, ki jih povsod izjavljajo kompanijski pobojniki. Iz inozemstva. Liga narodov je uradno začela poslovati s sklicanjem prve seje sveta. Italijansko vojskstvo ubilo 30 kmetov in punitarjev v Siciliji. Sovjetska Rusija. V Ukrajini se nadaljuje vroče bitke med caristi in boljševiki.

(Dalje iz prve kolone.)

zati svojo armado doma, naj dobro založi angleško in francosko armado z vsem, kar je potrebno za zmago nad največjo človeško pošastjo, kakršna je kdaj tlačila tla pod zlatim solncem!

Fotostatna kopija aplikacije Edwarda R. Burkeja, reakcionarnega senatorja iz Nebraske, za vstop v fašistično organizacijo Khaki Shirts of America. Burke je finančno podpiral to organizacijo, ki je imela tesne stike s Hitlerjem.

Govice starega kraja

Govice starega kraja
 mrtvega, a omenjeno Lidijo težko zastrupljeno s plinom. Po ozdravitvi so Lidijo pregledali psihiatri in ugotovili, da zaradi umobolnosti ni v nobeni meri odgovorna za dejanje. Zaradi tega je niso postavili pred sodišče, temveč so jo dali v umobolnico, kjer bo morala biti 10 let.

Izpred goriškega sodišča
 Goriško sodišče je obsodilo: Angelo Colja, staro 40 let, iz Grahovega zaradi prekršitve policijskega opomina (ammonitione) na 5 mesecev zapora. Ivano Čuferjevo, staro 33 let, iz Podbrdja zaradi kršitve odredbe o prisilnem bivanju na en mesec in 10 dni zapora. Ivana Cotiča na 1200 lir den. kazni in Rafaela Kavčiča starega 18 let, oba iz Dornberga, zaradi lova brez dovoljenja, Richarda Pavšiča iz Gorice, starega 38 let, na 4 mesece in 15 dni zapora zaradi osumenosti in nepoboljšljive pijanosti.

Iz Slovenije
Zverjad pustoši kočevska polja
 Kočevje, 13. septembra. — Iz daljave nas že pozdravlja jesen. Rahlo orumenelo listnato drevje nam kaže, da bo kmalu spodrinila usihajočo poletno vročino. Kočevski kmetje pa se letos nič kaj ne veselijo jeseni. Trikratno zapovrstvo deževje s poplavlami je storilo svoje, v nekaterih krajih je močno pustošila toča, kamrške kmetje že dolgo ne poznajo. Konec avgusta je nato nastopila suša, zmanjkovalo je vode, kar poljskim pridelkom tudi ni koristilo. Najbolj tožijo kmetje, da ne bo krompirja. Tako malo ga je kakor že dolga leta nazaj. Ostalim pridelkom so prav tako škodile vremenske nepravilnosti. Edino sadja bo kljub naprotnemu pričakovanju še dokaj, zlasti češpelj.

Se teh pičlih pridelkov se sedaj na jesen loteva zverjad. Iz raznih vasi prihajajo poročila o škodi, ki jo delajo na poljih merjanci, dihurji in medvedi. Zlasti trpita kornuza in krompir, ki je letos tako pičel. V obrambo zažigajo kmetje ognje in postavljajo straže. Vendar oboje dosti ne zaleže, zverjad kljub vsemu opravlja svoje škodljivo delo. Ata medved so poleg vsega še zaščiteni od banske uprave, zato lahko tembolj hodijo na obiske po poljih. Kmetje bi želeli, da se zaščiteni odlok banske uprave ukine, ker imajo preveč škode, lovci pa imajo starega godrnjavca preradi in se temu seveda upirajo. Sicer pa ata medved ravno niso med največjimi škodljivci, saj njegov zarod ni več tako razširjen kakor nekdanj. Lisice, ki vdira med perutnino, ne škoti noben odlok, pač pa jo štiti zdaj v jeseni kožuh, ki bo šele pozimi dobil svojo ceno.

Take težave imajo kočevski kmetje, ki žive trenutno še v posebni napetosti in razburjenosti. Vneti radio-poslušalci jim prinašajo vse mogoče vesti in fantazije o bodočnosti, tako da marsikdo pravi: "Kaj bi kopal te bore krompirje, saj ne vem, če jih bom sam pojedel." Ali pa: "Krompirja bomo imeli dovolj, ker bodo prišli drugi časi." In podobno.

Na godiškem mostu
 ...

Umobolnica
 ...

Glasovi iz naselbin
 (Nadaljevanje s 2. strani.)
 češke, ruske in slovenske skladbe, dočim je bil drugi del posvečen izključno slovenskim narodnim pesmim. Skupno je bilo podanih trideset skladb, kar predstavlja ogromno glasbeno bogastvo in obilo truda od strani pevovodje g. Semeta. Občinstvu so najbolj ugajale sledeče pesmi: "Česlaj me majčice", "Slovenec, Srb, Hrvat", "Delaj dekle pušelj", "Najlepša je mladost", "Sinoči je pela", "Kaj nam pa morejo" in "Lepo je res na svetu." Najbolj so pa očarale publiko dve mladi solistini in sicer Albina Znebel iz Newburgha v pesmi "Česlaj me majčice" in Alice Dobida iz Collinwooda v "Lepo je res na svetu". Obe posedata izredno čist, mehak in božajoč glas, ki kot neobrhušen biser čaka mojstra, da ga obdela. Upam, da ga najdeta in nadaljujeta s svojimi pevskimi študijami!

Do smrti se bo pokoril v ječi
 Celje, 15. septembra. — Pred petletanskim senatom okrožnega sodišča v Celju, ki mu je predsedoval s. o. s. dr. Dolničar, se je danes zagovarjal 30-letni posestnik Anton Kotnik iz Kozjaka pri Mislinju, ker je 7. julija 1937 napovedal svojo hlapca Alojza Šibanca iz Nove cerkve, da je usmrtil njegovo ženo Marijo. Šibanc je bil zaradi svojega dejanja obsojen v Celju pred nekaj tedni na 20 let robije in trajno izubo častnih pravic. O tem smo poročali takoj po razpravi.

Ves koncert je bil ena sama divna melodija, ki nas je zabilala v prelestne sanje nekdanjih dni. Najmlajši rod je opeval v tujini krasoto naše zemlje — domovino njih očetov, katere niti ne pozna.

Mladinski zbori so izborni, trenirani, kar je zasluga njih pevovodje g. L. Semeta, ki pozna otroško dušo bolje kot njih lastna mati. Mnogo zaslug za vzorno disciplino ima nedvomno tudi agilna tajnica zborov Ančka Traven.

Udeležba je bila na koncertu zelo pičla, kar ne dela časti velikim in "napredni" clevelandski naselbin. Za vzroke se navajajo različni argumenti, ki so pa brez prave podlage. Po mojem mnenju je clevelandski naselbina že preveč razvajena. Kulturni društve je nad ducat in vsi tekmujejo med seboj ne le v številu priredb, temveč tudi v kvaliteti.

Mladinski pevski zbori so vsakogar najvažnejša kulturna ustanova. Potem teh zborov se bo ohranila naša pesem in govornica v Ameriki še precej jet, dočim bi brez njih legla z nami vred v grob. Zato naj bo predvsem dolžnost naših jedrot in zvez, da jih ne le moralno, temveč tudi gromotno podpirajo. SNPJ je v tem oziru že nekaj napravila, za kar ji vsa čast, toda ne pozabimo, da so otroci člani vseh naših organizacij in zato bi bilo krivično nalagati celo breme na eno samo podporno organizacijo. Često se poudarja na banketih o bodočnosti naše mladine, toda dejansko se pa znanjo stori bore malo. Ako hočemo, da se nam mladina popolnoma ne potuji in da ohrani v sebi plemenita čustva, ki so zapopadna v naši pesmi in besedi, ji prisločimo na pomoč. S tem ji bomo dali dedščino, ki je ne odtehta nobeno gromotno sredstvo!

Frank Cesen.
Gledališka
 Prvi igralce nekega gledališkega pridelka gledališkemu ravnatelju in ga prosil za predujem.
 "Čemu neki predujem?" ga je nahuillil predstojnik.
 "Obriti se moram," odgovori igralce, "drevi igram vlogo Romena."
 "Zato hočete predujem. Potlej se namažite s sajami — igrali bomo 'Othella'."

Angloški uradnik pojasnjuje gospodinj, kako je treba izpolniti karto v zvezi z delitvijo živil v odmerkih.

Položaj in pomen poljskih mest

V času, ko so oči tega sveta obrnjene na Poljako, zanimajo vsakogar podatki o poljskih mestih, ki so v ospredju vojnih poročil. Republika Poljaka, ki šteje okoli 35 milijonov prebivalcev, je razmeroma gosto naseljena in ima tudi večje število velikih mest, in sicer eno z nad enim milijonom, eno z nad pol milijona, dve z nad četrt milijona, devet z nad sto tisoč, štiri z nad petdeset tisoč in štiri z nad štirideset tisoč prebivalci.

Štiri največja poljska mesta.
 Glavno in največje poljsko mesto je prestolnica Warszawa (Varšava) s približno 1.200.000 prebivalci. Warszawa je že od leta 1560 poljsko središče; bila je prvotno poljska, nato pruska, glavno mesto Kongresne Poljske, ruška in je od l. 1918 zopet glavno mesto svobodne poljske republike. Ima Akademijo, univerzo in razne druge visoke šole. Od najbližje nemške meje v Vzhodni Prusiji je oddaljena nekaj nad 120 km zračne črte. Drugo največje poljsko mesto je Lodž (Ludž) z okoli 600.000 prebivalci. Mesto je glavno središče poljske tekstilne industrije, "poljski Manchester", in ima poleg Poljakov okoli 25.000 Nemcev. Od najbližje nemške meje na zahodu je oddaljeno okoli 100 km. Nad 250.000 prebivalcev ima Poznanj (Poznanj) in Lwow (Lvov). Poznanj je staro poljsko mesto, že od 10. stoletja sedež poljske nadškofije, ima univerzo in veliko industrijo. Od najbližje nemške meje je oddaljeno komaj 60 km. Od delitve Poljske do prevrata l. 1918 je pripadalo Poznan Nemčiji, vendar je ves čas ohranil trdno poljsko večino. Lwow je staro mesto v nekdanji avstrijski Galiciji; ima univerzo, razne druge visoke šole, veliko industrijo in tudi močno razvito trgovino. Kljub temu, da leži sredi ukrajinskega ozemlja, ima že od nekdanje poljske večine. Od najbližje slovaške, in s tem sedaj nemške meje, je oddaljen Lwow okoli 150 km.

Mesta z nad 100.000 prebivalci
 Največje mesto, ki sledi za četrtmilijonskimi, je Krakow (Krakov) z okroglo 200.000 prebivalci. Bil je nekoč sedež poljskih kraljev, ima kraljevsko grobnico in tam je pokopan tudi ustanovitelj republike, maršal Piłsudski. Po slavnih dneh glavnega mesta je bil središče Male Poljske, nato s v o b o d n o mesto, avstrijski in po prevratu zopet poljski. Od slovaške ali nemške meje je oddaljen 60 km. Krakow ima univerzo in Akademijo znanosti in umetnosti, industrijo ter mnogo zgodovinskih znamenitosti. Nekoč je bil močna trdnjava. Le malo manjše je Wilno (Vilno) z 210.000 prebivalci. Tudi Wilno ima univerzo ter močno kovinsko in lesno industrijo. Poljski je pripadalo od l. 1920. Mesto so zahtevali Litvanci in je veljalo še vse do lani uradno za njihovo glavno mesto, čeprav je bilo v republiki Poljski. V resnici leži na beloruskem ozemlju. Od najbližje nemške meje v Vzhodni Prusiji

Osemnajst unij CIO pod kontrolo komunistov

Washington, D. C., 14. okt. — Maurice L. Malkin, eden izmed ustanoviteljev ameriške komunistične stranke, je pričel pred Diesovim preiskovalnim odsekom, da je osemnajst unij CIO pod kontrolo komunistov. On je izstopil iz stranke l. 1936, ker se ni strinjal z njeno taktiko. Malkin je dalje rekel, da komunisti kontrolirajo tudi pet unij AFD.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA
 izdaja svoje publikacije in se posebno list *Prosveta* za koristi, ter potrebna agitacije svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitacijski dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev niso na položaju lista *Prosveta*.

Borba za zemljo v Španiji

Vpliv prirastka prebivalstva in razdelitve zemljiške posesti na kmetijsko in narodno gospodarstvo naj pokažejo primeri v raznih evropskih državah.

Začnimo s Španijo, ki stoji tekom zadnjih par let v ospredju evropske politike. Španija ni bogata v pogledu kmetijstva, kajti njen večji del je visoka ravan z obširnimi nerodovitnimi jasnami. Severni del, pod visokim gorovjem Pirenejev, ima sicer dovolj padavin za bujno vegetacijo, toda poljedelstvo trpi valed številnih neviht. Obširna srednja španska visoka ravan, ki zavzema tri petine celokupne dežele, nima dovolj padavin. V pogledu padavin in s tem v zvezi vlage v zemlji, ki je za kakovost in višino letve vseh kulturnih rastlin odločujoči činitelj, lahko razdelimo Španijo v dva dela: manjši — je deležen preobilice padavin — drugi del — večji, pa trpi pomanjkanje padavin. Po statistiki je v Španiji 10% neplodne zemlje — skalovje in gorovje; 35% plodne zemlje, ki pa zaradi suše slabo rodi; 45% plodne zemlje, ki s pomočjo natančnega dobrega rodi; 10% plodne zemlje z bujno vegetacijo, ki jo penški opevajo kot "čarobno lepo Španijo."

Največji del Španije bi se lahko pretvoril v bogato žitnico, če bi se zgradile naprave za namakanje polja, pašnikov, travnikov in sadonosnikov. Večni boji pa so ta prepotrebna kulturna dela vedno onemogočili oz. zapostavljali. Po krvavih bojih, ki so jih vodili Španci in Mauri, ki so pogoltnili ogromno ljudi in opustošili cele pokrajine, je zemlja prešla v posest plemičev in cerkve. Zemljo, ki jo enkrat pripostavljajo cerkev, jo ta več ne izpusti iz svojih rok! Ker je cerkev "večna", zato ne dovoli nobene odtujitve zemlje in je tudi izključeno vsako podedovanje in delitev cerkvenega premoženja, kot je to pri vseh drugih zemljiških posestnikih običajno. Cerkev si pridobiva zemljo z nakupom, darilom, testamentom itd. Ne prodaja pa skoraj niti pedl zemlje, kvečjemu jo da v zakup ali jo pa koristno menja.

V srednji in južni Španiji poseduje cerkev največji del zemlje. Valed omenjenega stališča Cerkev, da ne odstopi svoje zemlje nikomur v posest, je v tem delu Španije razvoj kmetijskega stanu in napredek omejen. V provincah Cordova, Cadiz, Malaga, Granada, Jaen, Kastilija, Leon, Estramadura, je 22 in pol milijona ha obdelane zemlje v pretežni posesti veleposestnikov, od katerih tvori Cerkev oz. samostani večino.

Povprečno je 60—70% celokupne zemlje v rokah veleposestnikov. Tako n. pr. poseduje 655 veleposestnikov v Cadizu 468.150 ha zemlje, v Sevilli 1168 veleposestnikov 774.950 ha zemlje itd.

V Estramaduri in Andalusiji pripada skoraj celokupna plodna zemlja samo par veleposestnikom. Radi tega je tu zemlja redko naseljena ter se zelo "ekstenzivno" obdeluje. Radi teh posestnih razmer primanjkuje poljskih delavcev. Veleposestniki so prišlijeni dati zemljo v zakup. Pogoji pa so zelo kruti. Zato tudi najemnik ne ostane dolgo na zemlji. Izkoristi njeno rodovitnost, jo redno ne gnoji, temveč jo po par letih zopet zapusti. V Španiji je agrarna politika ustvarila na eni strani ogromna veleposestva, na drugi strani pa gosta naselja bajtarjev, ki živijo zelo skromno in, v pomanjkanju svoje lastne zemlje, jemljejo v zakup zemljo od veleposestnikov. Istočasno pa povzročata takšna agrarna politika izseljevanje kmetijskega življa. Nemožnost kupiti zemljo goni španskega kmetijskega človeka v druge kraje in druge države. Iz tega sledi, da kmetstvu nenaklonjena državna agrarna politika povzroča nazadnjaštvo in siromaštvo kmetijskega ljudstva ter pomanjkanje delavske sile na podeželju.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Juneau, Alaska, J. P.: Hvala lepa za krasne razglednice iz vašega kraja.

Ceremonije v češkem paviljonu na svetovni razstavi v New Yorku.

ROMAN TRESH SRC

JACK LONDON

Enrico Solano je mislil, da je Kitajcu strah zaprl sapo. Zato je poslal sina iz sobe in se obrnil k Yi Poonu.

— Kje je Leoncie, — ga je vprašal.

— Uhu! — je ponovil Kitajec. V naglici je premislil in pretehtal vse okolnosti. Senorita je najbrž mrtva. Tu je bila nova tajnost. Morda bo imela tudi ta tajnost o pravem času svojo vrednost. Lepa hčerka bogate in ugledne rodbine Solano se je izgubila — ta novica mu utegne še koristiti. Če je še živa, se gotovo poroči — spletke o njeni zaroki so se širile celo v Colonu — in utegne se pripetiti, da zakon ne bo srečen, da se bosta mlada prepirla ali karkoli. In takrat lahko pride Yi Poon do mastnega zasluzka. On ali ona — to je vse eno — mu drago poplača to tajnost.

— Tisti senorita Leoncie, — je spregovoril naposled Yi Poon in se lokavo nasmehnil, — ni vaša hči. Ona je drugača oeta in matere.

Toda Enrico gorje je bilo ta čas tako veliko, da ga Kitajceve besede niso spravile iz ravnotezja.

— Da, — je prikimal z glavo. — Razen moje rodbine nihče ne ve, da je Leoncie pohčena. Pohčeri sem jo, ko je bila še v plenicah. Čudno, da ti je ta rodbinska skrivnost znana. Sicer me pa tvoja novica prav nič ne zanima, ker že davno vem, da Leoncie ni moja hči. Zdaj bi samo rad vedel, kje je.

Yi Poon je zamišljeno in pomilovalno odkimal z glavo.

— To je drugi tajnost, — je odgovoril smeje. — Morda izve moja tudi za tajnost. Teda ga moja proda. Zdaj pa ima moja stari tajnost. Vi ne veste, kdo sta njen oče in mati. Moja pa ve.

Stari Enrico ni mogel prikriti zanimanja za to presenetljivo novico.

— Povej — je vzkljnil. — Imenuj njene roditelje in dokaži, da govoriš resnico. Nič se ne boj, čaka te bogata nagrada.

— Ne! — je odkimal Yi Poon. — Zelo slab kupčija. Moja ne delo tako slab kupčija. Tvoja plača — moja pove. Moj skrivnost — dober skrivnost. Moja vedno dokaže svoj skrivnost. Tvoja da petsto pezov in stroške Colon — San Antonio, pa pove moja ime očeta in matere.

Enrico Solano je prikimal z glavo in že je hotel poslati Aleksandra po denar, ko se je nepričakovano pojavila na pragu sluzkinja. Padla je k Enricovim nogam — še nikoli se ni kaj takega pripetilo — sklenila roke in na ves glas zaplakala od veselja.

— Senorita! — je zašepetala naposled in namignila Enricu, naj pogleda skozi okno. — Senorita!

In takoj je bil Yi Poon skupaj s svojo skrivnostjo pozabljen. Enrico je planil iz sobe, poklical svoje sinove in vsi so hiteli pred hišo, kjer so zagledali Leoncio, carico in oba mlada Morgana. Vsi zaprašeni so razjahali mulo, ki so jih ujeli na pašniku ob reki Gualaca. Sluzkinja je takoj spoznala, da je Kitajec v takem svečanem trenutku odveč. Zato je poklicala dva Indijanca, ki sta spodila Yi Poonu in njegovu staro spremljevalko iz naselbine.

— Oglasni se pozneje, — sta mu prigovarjala Indijanca. — Zdaj je senor Solano preveč zaposlen.

— Moja gotovo pride pozneje, — je odgovarjal Yi Poon prijazno. Prav nič mu ni bilo žal, da je vrnila usoda senorito v trenutku, ko so mu že hoteli izplačati nagrado za skrivnost.

Vendar se pa ni rad vračal praznih rok. Solanova naselbina je bila za njegov poklic zelo pripravna. Tu je bilo vse polno skrivnosti. Yi Poon je bil kakor kosci, ki ga pade s koso v roki iz dežele Kanaan v času, ko je žito dozorelo. Če bi Indijanka ne izpolnjevala tako vestno svoje službe, bi se bil Yi Poon skrivil v bližini naselbine, da bi si od blizu ogledal prišlece. Ker se pa ni mogel upirati, je molče zapustil naselbino. Spotoma je moral starki večkrat pomagati s požirkom dobre kapljice, da ni omagala in obležala.

Enrico je dvignil Leoncio iz sedla prej, predno je sama razjahala mulo — tako ga je vleclo, da jo čim prej objame. Nekaj časa so se vsi vprej objemali in poljubovali, zakaj očetu vemu zgledu so sledili tudi sinovi. Ko se je prvo veselje nekoliko poleglo, je Francis pomagal iz sedla Tisti, ki sanja. Držal jo je za roko in čakal, da prideta tudi ona dva na vrsto.

— To je moja žena, — je dejal Francis Enricu. — V Kordillere sem šel iskat zaklade, pa sem našel to-le lepico. Menda še ni bilo na svetu človeka, ki bi imel tako srečo.

— Ona je žrtvovala zanj ogromen zaklad, — je zašepetala Leoncie.

— Bila je carica majhnega carstva, — je pripomnil Francis ter se hvaležno ozrl na Leoncio, ki je takoj pripomnila:

— In rešila je nas vse. Bili smo v smrtni nevarnosti, ona je pa žrtvovala svojo krono, da nas reši.

Leoncie je bila tako ginjena, da je objela carico in jo potegnila za seboj v hišo.

XXIII.

V vsem razkošju opreme, ki so se ji poznali sledovi španskega srednjega veka in posebnosti novega sveta v kroju, ki je bil posebno priljubljen med panamskimi aristokrati in bogataši, je jahal Torres po obali proti Solanovi naselbini. Za njim je tekel velik bel pes, ki je bil vedno pripravljen prehiteti celo najhitrejšega konja.

Ko je Torres zavil na strmo stezico proti naselbini, je opazil Yi Poonu, ki se je ustavil, da si sključena starka nekoliko odpočije. Torres se za čudno dvojico ni dosti zmenil. Bil je tako okusno in bogato oblečen, da se pač ni mogel spuščati v pogovor z vsakim capinom.

Pač pa ga je Yi Poon radovedno premeril s svojimi poševnimi mongolskimi očmi. Nobena podrobnost ni ušla bistremu kitajskemu očesu. In Yi Poon je pomislil: na videz je zelo bogat; vse kaže, da je Solanov prijatelj. Gre naravnost v naselbino. Morda je celo ljubček senorite Leoncie. Ali pa mu je že dala košarico. V obeh slučajih lahko računam, da kupi tajnost Leoncinega rojstva ... A po zunanosti je mož bogat, zelo bogat!

V salonu Enricove hiše so bili zbrani vsi iskalci zakladov in člani rodbine Solano. Carica je pripovedovala o podrobnostih ekspedicije in srديو omenila, kako je Torres ukradel dragulje iz njene zakladnice, kako je ušel v vrtnice, predno ga je pes zgrabil za grlo in kako je naposled tudi pes skočil za njim. Pri teh besedah sta Leoncie in Henry naenkrat presenečeno vzkljnila:

— Pravite, da hudiča ni! — je vzkljnil Henry. — Le pogledjte skozi okno. Torres se bliža naselbini!

— Jaz ga sprejemam prvi! — je zakričal Francis in stisnil pesti.

— Ne, — se je oglasila Leoncie. — Torres je lažnivec, kakršnih je malo. On laže čudovito. Saj smo se sami prepričali. Nastavimo mu past. Prepričana sem, da se ujame. Takoj razjaše konja. Skrijmo se. Oče!

Namignila je očetu in bratom, naj se ji približajo, in zašepetala:

— Sedite, kakor ste sedeli, in držite se, kakor da si še vedno niste opomogli od žalosti povodov moje smrti. Torres ne bo slutil, kakšno past smo mu nastavili. Začnite takoj pripovedovati, kaj je z menoj. Lagal bo kar na debelo. Mi pa stopimo ta čas za špansko steno. Skrite se! Le urno!

Prijela je carico za roke in skočila za špansko steno, kamor sta ji sledila tudi Francis in Henry.

Torres je odprl vrata in zagledal Enricovo rodbino v globoki žalosti. Hliniti žalost ni bilo težko, ker so bili tik pred Torresovim prihodom res potrti, misleč, da se Leoncie nikoli več ne vrne. Enrico je hitro vstal in pozdravil dragega gosta, nato je pa znova omahnil v naslonjač. Torres mu je segel v roko. Bil je tako ginjen, da niti govoriti ni mogel.

— Gorje! — je spregovoril naposled ves potrt. — Vsi so mrtvi. Tudi ona — vaša prekrasna hči Leoncie — je našla smrt. Oba Američana sta poginila z njo. Ricardo ve, da so našli smrt v sveti gori plemena Maya.

— Ta gora je kraljestvo skrivnosti, — je nadaljeval, misleč, da se je obup v Enricovem srcu že nekoliko polegel. — Bil sem z njimi v trenutku, ko so umrli strašne smrti. Če bi me bili ubogali, bi se jim ne bilo nič zgodilo. Toda niti Leoncie ni hotela ubogati starega prijatelja rodbine Solano. Ne, hotela je na vsak način poslušati nasvete obeh Američanov. Po neverjetnih naporih se mi je posrečilo najti pot iz gore. Zagledal sem dolino Izgubljenih duš in zopet sem se vrnil v podzemlje, da poiščem nesrečne tovariše ... (Dalje prihodnjite)

stavila na svoje noge. Ob tebi bi se počasi starala, čež čas me boš zapustil, zdaj moram gledati nase, ko sem še mlada. Tomaž je dober in pošten, zame bo živel in — — —

Kremžar (nekam zagrenjeno): Saj se midva lahko poročiva.

Ančka: To ne gre. Ti že imaš svoje obveznosti in nazadnje, saj veš, kako je s tvojo plačo.

Kremžar: A tu tiči zajec; a, ti — — ti!

In potem je sledila kratka scena prepira, povedala sta si jih vsak nekaj v brk. Ančka je nateknila še svoj klobuk in zavila pižamo, odšla je, gospod Kremžar pa je sedel na posteljo, sklonil je glavo in si jo ves besen podprl z obema rokama, čež nekaj dni pa je bil na jasnem, da je Ančka neuklonljiva, vdal se je v usodo, zato pa je vsak večer zavil v gostilno in pri kozarčku zlatega vina razmišljal o svoji usodi.

Nekoga dne pa se je zgodilo, kar se je menda moralo zgoditi. Gospod Kremžar je šel po cesti, samozavestno je napenjal svoj mogočni prani koš (bil je srednje postave, čokat, širok), ker ni hotel, da bi mu na nosu videli, kaj se mu godi v duši, šel je in, glajete, nenadoma je zagledal, kako mu prihaja nasproti njegova žena. Na stečaj je odprl oči in kar ni mogel verjeti. Leto dni je že ni videl, zato se je menda še bolj začudil. Šla je z drobnimi koraki, kodrasti lasje so ji obkrožali lepi, smehljajoči obraz, imela je tečno prilgačo se obleko, polt nad prsi se je belila — — —, moj bog, si je mislil gospod Kremžar, kako je lepa — — — in je v nekakšni nerazumljivi sramežnosti brž krenil k najbližji izlozbi in se zagledal vanjo, dokler ni ona odšla mimo. Potem je še gledal za njo, natanko je razločil boko in vse njene oblike, videl je blestajočo polt skozi svilene nogavice in nehote si je nekajkrat podrsal z roko po čelu, nato pa je kakor v omotici krenil v najbližjo gostilno, sedel za mizo in naročil vino.

Da, kako je človek neumen. Taka lepa, taka zvesta žena. Kako jo je neki mogel zamenjati z Ančko, s tem egocentričnim bitjem, ki ji je le za denar in brezskrbno življenje. Z ženo pa ima otroka. Žena ga je prav za prav zmeraj razumela. Zakaj pa sta se neprestano prepirla? On je bil kriv. Zmeraj od doma, ponoči se je vračal od Ančke, utrujen in siten in če je vokal otrok, se je tudi on drl na ženo. In vendar ni nikdar silila stran. Po cele mesece se je ni dotaknil razen s svojim kregom, a ona je vse to skoraj mirno prenašala. Res je že, da mu je očitala to in ono — toda ali ni imela prav? On pa je zdaj spoznal ženske. On zdaj ve, kaj je zakon in zakonska sreča — — — joj, le koliko je morala žena to leto pretrpeti zaradi njega, koliko noči prejokati!

Tako je pletel misel za misljo in ob neki misli je segel po kozarec in izpil nekaj požirkov za potrdilo.

Odpušcanja bi jo moral prositi, je čez časa sklenil in že je pred njim vstalo kot iz neke podzavesti: nazaj grem, k njej grem in z njo bom začel novo življenje.

Nehote je segel v žep in zatipal ključke. Da, še so tu. Leto in dan jih je nosil s seboj, sam ni vedel zakaj jih je prav za prav odnesel s seboj, ko se je odselil. Še jih imam, se je zadovoljivo zasmel vase, še so tu, ključki nove sreče. — — — Tiščal jih je v roki, pred oči pa si je pričaral spalnico, dvoje rumenih omar, dvoje rumenih postelj, rdečo lučko na nočni omarici, rožaste odeje, zavite v bela, po svežem dišeče rjuhe — — —, ženo, ki ji beli obraz gleda izpod odeje in se ji smeji — — — da, tam v kotu pa je majhno ležišče sina — — — le kako sem mogel pustiti vse to?

Naročil je spet vino in kmalu mu je obraz postal zadovoljen, vesel, nekakšna sreča se je bila razlila po njem.

Trda tema je že bila, ko se je napotil po cesti. Obstal je za trenutek, potem pa se je naglo obrnil in jo vsekal v čisto nasprotno smer kakor po navadi, kajti gospod Kremžar je bil odločen mož in je vse svoje sklepe izpolnjeval na lieu nesreče.

Ko je prišel do hiše, v kateri je stanovala žena, ga je obilo

Od leve proti desni: Thomas Rotell, Edward D. Vandeleur, tajnik državne delavske federacije v Californiji, in Laurence Palacios. Rotell in Palacios sta člana izvršnega odbora federacije.

nekaj kakor strah, stal je kot bi ne vedel, kaj naj stori, nazadnje pa je le vtaknil ključ v ključavnico in odprl vrata. Stopil je v vežo, ne da bi zaprl vrata za seboj in se po prstih tipal po stopnicah. V prvem nadstropju je z utripajočim srcem odklenil stanovanjske dur, potegnil ključ iz njih in jih priprl, nato pa obesil klobuk na obešalnik in stopil v kuhinjo. Prižgal je luč. Ob mizi je stal otroški voziček in v njem je ležal njegov sin. Smehljaj se je v spanju in ustnice je imel napol odprte.

O, sin moj. Smehljaj se, ker veš, da se je oče vrnil. Od zdaj bo zmeraj pri tebi, fant moj.

Sklonil se je čisto nad njegov obraz in začutil je, da mu silijo solze v oči. Dvignil se je spet, potihno stopil do zidu, ugasnil luč, obstal trenutek, nato pa se je oprezno napotil v sobo.

Počasi, počasi je pritiskal na ključko, nalahno so se vrata odprla, z navajenjo kretnjo in s ključem v rokah je segel na zid, obrnil je obroček in je že zasijala polna svetloba v samem prostoru.

In kar je gospod Kremžar zagledal ta trenutek, tistega ni pozabil vse svoje življenje.

Iz rumenih postelj sta planili dve postavi. Prva, bila je njegova žena, je obsedela kot bi jo pribil in napol blazno strmela v moža, ki je stal ob vratih, druga pa — črn, kodrolas mož s temnimi brki — pa je naglo legla nazaj in si potegnila odejo čez obraz.

Gospod Kremžar je obstal kot zadet od strele. Lovil je dih in v glavo ga je zatiščalo z vso silo. Strmel je v široko razprte oči svoje žene, čež čas, čež sekundo ali čez celo večnost, pa so se mu razmaknili prsti na roki, ključ je z ostrim pokom padel na tla. Roka je kakor brez misli posegla po obročku, zavrtela ga je — nagla tema je spet pokrila ta prelepi prizor.

Gospod Kremžar se niti ni zavedel, da zapira vrata za seboj, da ga nosijo noge skozi kuhinjo v predsobo in iz nje po stopnicah na cesto, šel je kot v sanjah po ulici, brez misli in brez besedi. Šel je in čutil je, da ga nosi nekaj nepoznanega, nekaj silnega, nekaj, česar v življenju še ni spoznal ...

In ko se je zavedel, je stal pred isto gostilno. Popravil si je lase in prestopil prag. Sprejelo ga je veselo petje in vriskanje. Motno je pogledal okrog sebe in sedel. Naročil je pijačo.

... In prihodnji dan in vse dni potem ga ni bilo več v službo ...

mo danes na desetine preizkušnih domačih zdravil!

Lekarnar je namrščil obrvi:

— Revmatizem se zdravi na različne načine. Morate najprej vprašati zdravnika.

— To je neumnost, se je razjezil revmatični. Za vsako malenkost ne bom letal k zdravniku. Prišel sem k vam, saj morate tudi vi nekaj vedeti.

Lekarnar je razširil roke in dostavil:

— To lahko reče vsak. Ljudje prihajajo z vsami mogočnimi boleznimi v lekarno. Na primer: glavobol ima lahko na tisoče vzrokov, ki jih more ugotoviti le zdravnik.

V tem trenutku se je dvignil debelušni zdravnik in se oprotstil. Lekarnar mu je odprl vrata in se priklonil:

— Priporočam se, gospod doktor! Klanjam se, gospod profesor!

Komaj je zaprl vrata, že je segel po stekleničici in jo ponudil revmatičnemu:

— Proti revmatizmu, Vzemite to za masiranje. To no sredstvo je. Deluje zelo spešno ...

Star kmet vozi ponoči svetilke skozi vas. Policist ustavi:

— "Ali ne veste," zavpije "da morate na večer pr svetilko pri vozu!"

"Bilo bi brez pomena," kmet, "moj konj je na slep."

"Nu, človek, kaj ti je da "Ah, zobje me bole." "Kako to, saj si si dal vti vendar same umetne z "Seveda, toda danes b moral plačati."

Listen to and Advertise PALANDECH'S YUGOSLAV Folk Songs and Music Tamburitzza Orchestra Station WWAE, Every Sunday 836 S. Clark St., Chicago - Har

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOJSTVO TISKARNE APELIRA NA KLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijako delo prve

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Tel. Rockwell 4904
CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri anesmentu \$1.20 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sodaj ni vrzoka, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Če listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je \$7.50
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 6.10
2 tednika in..... 8.80	2 tednika in..... 11.20
3 tednike in..... 12.80	3 tednike in..... 15.30
4 tednike in..... 16.80	4 tednike in..... 19.40
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 23.50
Za Evrope je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Menor Order v plamni in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storite, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. druživa št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripiljite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2)..... Čl. druživa št.....

3)..... Čl. druživa št.....

4)..... Čl. druživa št.....

5)..... Čl. druživa št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

Noč sreče

Jože Krajinč

Ivan Kremžar, knjigovodja v tovarni mila, se je ločil zaradi dveh razlogov: prvič se je z ženo neprestano prepiral, zakaj, bomo že izvedeli, drugič pa je našel drugo ljubezno v stroje-piski Ančki, ki je poleg odličnih ljubezenskih izkušenj imela pred Kremžarjevo ženo še eno veliko prednost, bila je namreč deset let mlajša od nje, to se pravi enajst let mlajša od gospoda Kremžarja. Ločila sta se, kakor je to dandanes navada, sporazumno, edini otrok je ostal pri

Kremžarjevi gospe, tridesetletni, debelušni, malce debelušni, a sila prikupni ženici s kodrastimi kostanjevimi lasmi in velikimi modrimi očmi, gospod Kremžar pa je plačeval svojo svobodo z dvema tretjinama svoje mesečne plače. In stvar bi ne imela nikakršnih posebnih izpremembe, nič bi se najbrže ne premaknilo v Kremžarjevi notranjosti, da se ni nekega dne, ko sta z Ančko pravkar vstajala iz postelje, med njima razvil sledeči pogovor:

Ančka: Rada bi govorila s tabo.

Kremžar (ki se je trudil z

naramnicami): Ali mi nisi mogla preje povedati?

Ančka: Prej, prej — — — nisem mogla. Stvar je preveč resna.

Kremžar: Sem pa res radoveden, kaj more spet biti.

Ančka (je šla k oknu in se naslonila nanj s komolcem): Tomaž mi je pisal, da me je pripravljen vzeti za ženo.

Kremžar (smehljaje): In?

Ančka (se je vzaravnala): In tako sem danes zadnjič pri tebi. Pogled! Enajst let sem mlajša od tebe. Ti si oženjen, en, nič ne govori, ločen si, toda si oženjen, otroka imaš, za oba moraš skrbeti. Jaz pa bi se tudi rada po-